

Aktualności MSSF

Pojawiające się problemy i praktyczny poradnik

Dodatek - czerwiec 2010 r.

Członek RMSR dzieli się swoimi przemyśleniami na temat ważnych zagadnień analizowanych przez Radę

Jesteśmy obecnie w połowie 2010 roku. To ważny okres w harmonogramie projektów RMSR. W tym artykule członek RMSR Philippe Danjou opowiada z własnego doświadczenia o ostatnich ważniejszych wydarzeniach w RMSR.

W 2009 i na początku 2010 roku nastąpiły znaczące wydarzenia. Rada poczyniła wielkie postępy na drodze do stworzenia możliwego do przyjęcia na całym świecie wysokiej jakości zestawu standardów sprawozdawczości finansowej oraz ukończenia zmian technicznych wnioskowanych przez liderów państw G20 w odpowiedzi na wnioski wyciągnięte z kryzysu finansowego.

Uważam, że bezproblemowe funkcjonowanie globalnych rynków finansowych wymaga stosowania – przez wszystkie ważniejsze jednostki, zwłaszcza instytucje finansowe – identycznych standardów rachunkowości. Ponadto wielu użytkowników uważa za pożądane uproszczenie niektórych standardów odziedziczonych po IASC (KMSR). Oprócz tego pracom RMSR, jako ciała, którego zadaniem jest opracowywanie międzynarodowych standardów rachunkowości, towarzyszą reformy instytucjonalne niezbędne w nowej sytuacji.

Najbardziej znaczące problemy przedstawiam w zarysie poniżej.

Reforma administracyjna RMSR

- Rada Monitoringu, która reprezentuje międzynarodowe organy nadzoru rynkowego (IOSCO, amerykańską SEC i japońską FSA), do których ostatnio dołączyła Komisja Europejska, rozpoczęła realizację zadania polegającego na upewnieniu się, czy Fundacja IASCF działa w interesie publicznym. Opublikowano już pierwszy raport.
- Powiernicy przyjęli nowy statut, na mocy którego do roku 2011 planuje się zwiększenie liczby członków Rady do 16, ze zrównoważoną reprezentacją geograficzną i skróceniem drugiej kadencji z pięciu do trzech lat. Stopniowa wymiana członków Rady wskazuje na rosnący nacisk na reprezentowanie użytkowników i organów nadzoru finansowego.

- Zmieniony Statut wymaga również konsultacji publicznych przed włączeniem danego projektu do programu prac Rady. Konsultacje odbędą się po raz pierwszy w drugiej połowie 2010 roku i dotyczyć będą wytycznych na okres po 2011 roku.
- Rada znacząco rozwinęła współpracę z organami odpowiedzialnymi za stabilność finansową, na przykład poprzez udział w pracach Rady Stabilności Finansowej i interakcję z Komitetem Bazylejskim w zakresie opracowywania standardów dotyczących instrumentów finansowych. Ponadto Rada intensyfikuje starania na rzecz konsultacji z wszelkimi interesariuszami – w szczególności ze swoją Komisją Doradczą, której rola została wzmocniona przez powierników oraz przedłużenie członkostwa – oraz bardziej systematycznego wykorzystywania tworzonych ad hoc grup roboczych i okrągłych stołów w różnych regionach świata.

„Druga fala” przyjmowania MSSF przez różne kraje

W latach 2009-2010 wraz z wystąpieniem „drugiej fali” uległo przyspieszeniu ujednocnianie światowych standardów. Pracom nadano prawdziwy impet, który wydaje się nieodwracalny. Przykładowo:

- Program reform w czerwcu 2009 roku, mający na celu pełne przyjęcie standardów przez Japonię. W tym roku wybrane międzynarodowe spółki notowane na giełdzie mogą sporządzać swoje sprawozdania finansowe według MSSF zamiast japońskich standardów rachunkowości. Również w Japonii na 2015 rok wyznaczono zakończenie opcjonalnego stosowania US GAAP.
- Przyjęcie MSSF przez Brazylię od 2010 roku.
- Argentyna, Kanada, Indie, Indonezja, Korea Płd., Malezja, Meksyk i Singapur, żeby wymienić tylko najbardziej znaczące kraje, mają dołączyć do społeczności MSSF w najbliższych dwóch latach.
- Opublikowanie przez SEC w lutym 2010 roku oświadczenia potwierdzającego jej długoterminowy plan, po zaakceptowaniu MSSF w 2007 roku, sporządzania sprawozdań finansowych według MSSF przez zagranicznych emitentów prywatnych. Dzięki temu SEC podejmie w 2011 roku decyzję o włączeniu MSSF do amerykańskiego systemu sprawozdawczości spółek. Wielu obserwatorów uważa, że USA nie będą mogły postąpić inaczej niż kraje OECD, które przyjęły MSSF, a amerykańscy inwestorzy są w coraz większym stopniu zaznajomieni ze sprawozdaniami finansowymi publikowanymi według MSSF przez duże, globalne firmy. 38% firm z Fortune Global 500 sporządza sprawozdania finansowe według MSSF i przewiduje się, że odsetek ten przekroczy w ciągu dwóch lat 50%.
- MSSF dla małych i średnich przedsiębiorstw, opublikowane w ostatecznej formie w połowie 2009 roku, zostały już przyjęte w 30 krajach. Komisja Europejska rozpoczęła konsultacje wśród państw członkowskich, sugerując stosowanie MSSF dla małych i średnich przedsiębiorstw, w celu modernizacji dyrektywy księgowych i/ albo pozwolenia na opcjonalne stosowanie MSSF dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Priorytetem będą postulowane przez G20 reformy spowodowane kryzysem finansowym oraz konwergencja z amerykańskimi standardami rachunkowości

Począwszy od 2008 roku Rada realizuje jasny plan prac i ambitny harmonogram upraszczania standardów dotyczących instrumentów finansowych oraz precyzowania fundamentalnych zasad. Kryzys finansowy podkreślił potrzebę realizacji tego programu, nie ujawniając przy tym luk ani poważnych niedociągnięć aktualnych MSSF.

Osiągnięcie celu zbieżności z amerykańskimi standardami w roku 2011 oraz dotrzymanie harmonogramu ustalonego przez liderów państw G20 wymaga kontroli czasu pozostałego do publikacji planowanych standardów (projektów standardów). Daje to zainteresowanym stronom wystarczająco dużo czasu na zgłaszanie uwag do proponowanych rozwiązań, a pracownicy RMSR i członkowie Rady będą mogli analizować odpowiedzi i być może prosić zgłaszających uwagi o rozwinięcie konkretnych elementów. Ostatecznie Rada będzie mogła dyskutować w trakcie publicznych sesji nad zmianami do wstępnych propozycji, mogąc jednocześnie publikować zmienione propozycje w celu zgłaszania do nich uwag, zgodnie z kryteriami określonymi w zasadach postępowania (ang. Due Process Handbook). Z tego powodu przewiduje się, że większość propozycji zostanie opublikowana w połowie 2010 roku w związku z planowanym na rok 2011 ukończeniem ostatecznych wersji standardów.

Główne zagadnienia objęte aktualnym programem opisano poniżej.

Kompleksowa reforma MSR 39

MSR 39 został po raz pierwszy opublikowany przez naszego poprzednika KMSR w 1999 roku. Z powodu potrzeb stale zmieniających się rynków, obecny standard to rezultat szeregu zmian (niektórzy powiedzieliby „łat”), doprecyzowań i interpretacji; nigdy jednak nie przemyślano go na nowo w całości. Zasady ogólne, które legły u jego podstaw, zblakły, a użytkownicy sprawozdań finansowych sygnalizują, że standard stał się trudny do stosowania i rozumienia.

W marcu 2008 roku RMSR i FASB opublikowały wspólny materiał do dyskusji, zapraszając wszystkich zainteresowanych do zgłaszania uwag. Materiał dotyczył możliwych sposobów wprowadzenia uproszczeń – zawierał m.in. kontrowersyjny pomysł modelu „pełnej wartości godziwej”, zgodnie z którym wszystkie pakiety instrumentów finansowych byłyby wyceniane według wartości godziwej z księgowaniem przeciwstawnym w rachunku zysków i strat. Na podstawie opinii uzyskanych od zainteresowanych stron, RMSR powróciła w swoim sposobie myślenia do podejścia opartego na „modelu mieszanym”, łączącym wycenę według wartości godziwej z wyceną według skorygowanej ceny nabycia (zamortyzowanego kosztu), co pozwala na większą spójność z zarządzaniem odpowiednimi aktywami (pojęcie modelu biznesowego).

W głosowaniu, które odbyło się w maju 2009 roku, a które osobiście nazwałbym historycznym, Rada postanowiła wyraźną większością głosów, że model pełnej wartości godziwej nie jest ani pożądanym, ani możliwym do wprowadzenia. Model mieszany, uzupełniony o ujawniane w załączniku informacje na temat wartości godziwej instrumentów, prawdopodobnie dostarczałby bardziej przydatnych informacji służących zrozumieniu przyszłych przepływów pieniężnych. Wprowadzenie pojęcia „modelu biznesowego” jako pierwszego wyróżnika dla potrzeb klasyfikacji instrumentów spotkało się powszechnie z dobrym przyjęciem. Wielu zgłaszających uwagi zasygnalizowało, że przyjęte podejście zachowuje odpowiednią równowagę pomiędzy różnymi opiniami. Mam nadzieję, że konsultacje z FASB doprowadzą do tych samych wniosków oraz że konwergencja odnośnych standardów na podstawie identycznych założeń będzie możliwa. Tę ogólną zmianę przeanalizował i poparł panel wysokiego szczebla ekspertów (Grupa Doradcza ds. Kryzysu Finansowego), utworzony w trzecim kwartale 2008 roku w celu pomagania Radzie i FASB w rozważaniu pożądanego rezultatu.

Z uwagi na, z jednej strony, skalę i złożoność zagadnień do rozważenia oraz, z drugiej strony, wyraźne pragnienie organów państwowych dokonania szybkiej reformy w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych – co jest jednym z głównych zagadnień uwypuklonych przez kryzys – Rada podzieliła projekt na trzy fazy, logicznie z siebie wynikające:

- Klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych (faza I);
- Ryzyko związane z tworzeniem rezerw na straty z tytułu tych instrumentów, których nie mierzy się według wartości godziwej (faza II); oraz
- Rachunkowość zabezpieczeń (faza III).

Pierwsza faza projektu została ukończona zgodnie z planem w listopadzie 2009 roku wraz z opublikowaniem MSSF 9 dotyczącym klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych. W maju 2010 roku standard ten został uzupełniony o opublikowane propozycje dotyczące zobowiązań finansowych, które rozwiązałyby trudny problem własnego ryzyka kredytowego przy wycenie wartości godziwej zobowiązań finansowych.

Jeżeli chodzi o fazę II, propozycje mające na celu ograniczenie cykliczności tworzenia rezerw na ryzyko kredytowe (podejście oparte o „przewidywane straty kredytowe”) oraz dostosowanie metod dotyczących utraty wartości do różnych instrumentów zostały opublikowane w listopadzie 2009 roku. Powstała interdyscyplinarna grupa robocza w celu analizy praktycznych aspektów wdrożenia. Termin konsultacji upływa z końcem tego miesiąca, a ostateczna wersja standardu powinna zostać opublikowana do końca 2010 roku.

Rozpoczęło się ulepszanie zasad i metod rachunkowości zabezpieczeń, w tym szczegółowe konsultacje z firmami.

Na koniec Rada rozpoczęła analizy warunków wyłączenia z ksiąg rachunkowych aktywów i zobowiązań finansowych (sekurytyzacja, transakcje repo, umowy typu „defeasance” itp.).

We wszystkie te projekty są mocno zaangażowani eksperci z Komitetu Bazylejskiego, organy rynkowe, użytkownicy, sporządzający sprawozdania finansowe i inni interesariusze.

MSR 27 i interpretacja SIC 12 dotycząca konsolidacji – projekt ED 10

Bez kwestionowania modelu konsolidacji opartego na pojęciu kontroli, problemem jest określenie, w jaki sposób podejście oparte na ryzyku i korzyściach – które jest użyteczne przy analizie, kto kontroluje jednostkę specjalnego przeznaczenia – można powiązać z podejściem ogólnym. FASB wykorzysta ten projekt standardu jako podstawę do swoich konsultacji.

Realizacja innych projektów dotyczących ujednoczenia MSSF i US GAAP uzyskuje poparcie na szczycie G20 w Pittsburgu

Liderzy państw G20 chcieliby, aby większość prac dotyczących ujednoczenia standardów zakończyła się do połowy 2011 roku. Rada i FASB postanowiły zdwoić w tym celu swoje wysiłki.

Po wspólnym spotkaniu, które odbyło się w trzecim kwartale ubiegłego roku, potwierdzono wspólny plan prac zawarty w liście intencyjnym z 2006 roku i w listopadzie 2009 roku opublikowano zaktualizowany program - bardziej restrykcyjny, jeżeli chodzi o rozłożenie prac w czasie oraz tryb ich prowadzenia. Od tego czasu wspólne spotkania obu rad odbywają się co miesiąc, w razie potrzeby uzupełniane o spotkania dodatkowe. Najważniejsze zagadnienia zawarte w liście intencyjnym dotyczą instrumentów finansowych (zob. powyżej), rachunkowości leasingu, świadczeń po okresie zatrudnienia, podziału na instrumenty dłużne i kapitałowe, ujmowania przychodów i prezentacji sprawozdań finansowych. Zaplanowano również spójne zdefiniowanie pojęć dotyczących wartości godziwej, co w pełni ujednoczy wytyczne RMSR i standard FAS 157.

Umowy ubezpieczeniowe i zobowiązania niefinansowe (MSR 37)

Realizacją projektu dotyczącego umów ubezpieczeniowych kieruje RMSR. Projekt standardu powinien zostać opublikowany w trzecim kwartale 2010 roku. FASB uczestniczy w dyskusjach, nie podjęła jednak do tej pory decyzji, czy rozpocznie konsultacje.

W Radzie występuje zauważalny brak zgody co do projektu zmian w MSR 37. Poza tym propozycje opublikowane w 2005 i ukończone w 2009 roku zostały powszechnie odrzucone. Postanowiono zatem nie spieszyć się z zakończeniem dyskusji.

Założenia koncepcyjne

Kontynuowana jest realizacja planów unowocześnienia założeń koncepcyjnych, wspólnie z FASB. Niektórzy chcieliby, aby prace uległy przyspieszeniu.

Dostosowywanie programu?

Intensywność programu prac oczywiście rodzi wiele problemów, takich jak:

- Potrzeba czynnego udziału w naszych konsultacjach z uwagi na mnogość propozycji;
- Dostosowywanie systemów i procesów księgowych przez firmy stosujące MSSF;
- Wpływ na użytkowników sprawozdań finansowych.

Niektórzy mówią o nowym „wielkim wybuchu MSSF” w 2011 roku. RMSR zdaje sobie z tego sprawę i postanowiła, że standardy wydane w 2010 roku nie staną się obowiązkowe wcześniej niż w roku 2012, a standardy wydane w 2011 roku nie staną się obowiązkowe wcześniej niż w roku 2013. Daty wejścia w życie również będą w miarę potrzeby koordynowane. W przyszłości w ciągu roku będą występować dwie daty wejścia w życie – 1 stycznia i 1 lipca. Na koniec rozpoczęto analizę sposobów ułatwienia przechodzenia na MSSF.

Oczywiście harmonogram prac nie jest określony na stałe. Obie Rady powinny regularnie dokonywać oceny jego wykonalności.

We współpracy z FASB trwa badanie mające na celu ustalenie względnej hierarchii ważności różnych projektów oraz logicznych powiązań pomiędzy nimi, a także optymalizacji terminów publikacji, przy uwzględnieniu ograniczeń, o których mowa powyżej. We wspólnej informacji dla prasy z końca ubiegłego miesiąca ogłoszono, że modyfikacje dotychczas uzgodnionego terminarza publikacji będą przedmiotem dyskusji z powiernikami i Radą Monitoringu. Postępy w realizacji i zmiany planów podlegają ocenie w kwartalnych raportach publikowanych przez oba ciała. Kolejny tego rodzaju raport kwartalny ma zostać niebawem opublikowany.

Po niemal 10 latach nieprzerwanych starań, RMSR poczyniła zdecydowany postęp na drodze do realizacji ambitnego celu sformułowanego przez jego zwolenników - mianowicie opracowania zestawu ogólnych międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej, przyjętych dla wspólnego dobra przez wszystkie firmy.